

A mese: csoda, ajándék

Ekler Andrea beszélgetése Ágh Istvánnal

részletek

Ezek az itt olvasható népmesék Ágh István átdolgozásai. A költő-írótól nem áll távol a műfaj,hiszen a Felekirály *és a* Struga manó csöngölődzik *sok gyermek és felnőtt kedvence lett a megjelenésüket követő évek során. Ez a több szempontból megújult gyűjtemény nemcsak a gyerekeknek szól.*

[…]

– Mit jelent Önnek a mese?

– Minden gyermeknek mesél az édesanyja. Azt, hogy ez később kinek mit jelent, attól függ, hogy önmagában hogyan dolgozza fel, miként alakítja a hallottakat. Biztos vagyok abban, hogy a későbbiekben jelentőséggel bírnak ezek a mesék, alakítják is az embert, hatnak ránk öntudatlanul is. Édesanyám sok mesét mondott, és mindig verseket tanított nekünk. Vannak olyan versek, amelyeket még a népköltészetben sem találtam meg. Egy mesére azonban határozottan emlékszem, azon közösen sírtunk: *A jávorfácska, a furulyácska és a megölt királylány.* Nagyon furcsán érintett engem kisgyermekként, mert minden részlete olyan valószínűtlennek tűnt. Sőt talán ez táplálta a későbbi félelmeimet is. Nem szabadna, hogy a mese félelmet keltsen, mégis, a legtöbb népmese tele van félelemmel. Itt a testvérgyilkosság halálos bűne borzaszt, és mélyen meghat érzelmes balladai tónusával…

Ahogy növekedtem, a regék iránt kezdtem érdeklődni. A könyvek, amelyeket a kezembe kaptam, olyan meseszerűnek tűntek. Kisfaludy Sándor *Regék a magyar elő-időből* című kötetének történetei – *Csobáncz, Tátika, Somló* – közel álltak a meséhez és hozzám, nagyon szerettem őket. El kell mondanom, hogy tizenkét éves koromban írtan is mesét *Jó tettért jól járj* volt a címe. Arról szólt, hogy egy kisbojtár megmenti a mókust a karvaly karmából, aki cserébe egy makkot ad neki, hogy ha bajba kerülne, az meg fogja menteni. Egy alkalommal a kisbojtár menekül a vaddisznók elől, és felmászik a fára. Mennének utána, a fát már tuskóstul próbálják kidönteni, amikor ledobja a csodálatos, megváltó makkot, amelyből akkora makkhegy nő, hogy a vaddisznók halálra eszik magukat, mindet levágják, és minden jóra fordul. Elképzelhető, hogy

Juhász Ferenc meséi is hatottak rám. Emellett a népmesék költői átdolgozása akkoriban divatos volt.

[…]

– Ezeket a meséket nem gyerekeknek szánták elsősorban, Ön ebben az új kiadásban kiegészítette ezt a kötetet még jó pár mesével, olyanokkal, amelyek inkább felnőtteknek valók.

– Azt a bartóki elvet vallom, hogy a nép nem finomkodik, hanem kész nyelvezettel tudja ezeket előadni. És elő is adja. Ez nem ifjúsági könyv lesz, hanem népmesegyűjtemény. Figyeltem Benedek Eleket, Illyés Gyulát. Benedek Elek előadásmódja túl szép, túlfinomított. Véleményem szerint Illyés áll legközelebb a nép hangjához. Mindig a mesemondó határozza meg, hogy hogyan szólal meg egy mese. Az előadó teljes szókincse. Gazdag szókincsű a magyar népmese világa. Etimológiai szempontból is rendkívül érdekes. Például a hamuzás lustálkodást jelent. Többször is előfordul, hogy „kelj fel a hamuból", ami a szabad tűzzel kapcsolatos, a későbbi meséknél pedig a kemencéhez, kályhához kötődik. A kemencepadka az oroszoknál a lustaság szimbóluma.

– Mintha úgy válogatta volna a meséket, hogy elfogadhatóbb, életszerűbb befejezésük legyen…

– Nem volt tudatos, valószínűleg a tudatalatti játszott közre ebben. Vagy a népmesék egyszerűen ilyenek.

– A most először közölt mesék kissé meglepőek.

– Amikor az első kiadás készült, akkor problémát jelentett, hogy a pikáns vagy a szörnyű mesék nem gyerekeknek valók. A *Csacsi Csicsa,* aminek a címét átváltoztattam *Lüke Lajcsi*ra, egy borzalmas rémregény, de magával ragadóan költői előadásban. A mesélő a történetet ritmikus gyorsasággal adja elő. Ehhez hasonló okok miatt döntöttem egy-egy mese mellett.

– Ön mesélt a gyerekeinek?

– Nem, de a *Struga manó* úgy született, hogy Zsófinak írtam kitalált történeteket. Ezekben a macedón Struga városában járkálok, ott akadok össze ezzel a kis emberrel. Játék és bolondozás az egész. Ha nem kaptam volna biztatást, támogatást, ezek nem jelennek meg. Kormos István 1977-ig élt, a gyermekverseimet abban az időben írtam. Utódai közül meg kell említenem Csukás Istvánt, aki Kormos mellett a Móra Kiadó egyik osztályát vezette, és Hervay Gizellát, a *Struga manó csöngölődzik* szerkesztőjét. Ez a társaság fontos volt számomra. Inspiráltak, ajánlottak biztattak. Kormosnak a műfordítás lehetőségeit köszönhetem leginkább. Az a kenyérkereset egyik lehetősége volt egykor. Őket feltétlenül meg

kell említenem, mert számos mű nélkülük nem született volna meg, nemcsak az én esetemben, de más szerzőknél sem. Például Csukás Istvánt is Kormos beszélte rá a gyermek- és ifjúsági irodalomra. Ha nincs Kormos, nem beszélhetünk Csukás-féle gyermek- és ifjúsági irodalomról. És nem született volna meg a Csukás Színház Balatonszárszón. Fontos, hogy ne feledkezzünk meg róluk. Az utókor néha hálátlan, hűtlen, vagy egyszerűen ez a dolgok rendje, hogy ők kifelejtődnek a történetből, csak a végeredmény marad. Nem úgy, mint a mesékben…